

TURLI YOSHDAGI BOLALARGA INGLIZ TILINI O'RGATISH USULLARI

Boliqulova Farangiz Sheralievna

Gmail: farangizboliqulova5@gmail.com

Oltiboyeva Farangiz Jahongirovna

Gmail: f25379831@gmail.com

Samarqand Davlat Chet tillari Instituti 2-kurs talabalari

Annotatsiya: Ushbu maqola turli yoshdagi (maktab, maktabgacha ta'lim) bolalarga chet tillarini turli metodlar orqali o'rgatish usullari haqida ma'lumot berib o'tdik. Ingliz tilini bolalarga o'rgatish jarayonida yosh guruhlarining psixologik va kognitiv rivojlanish xususiyatlarini hisobga olish muhim. Kichik yoshdagi bolalar uchun o'yinlar, qo'shiqlar, rasm va interaktiv materiallar asosida til o'rgatish samarali bo'ladi, chunki ular ko'proq vizual va eshitish orqali yangi ma'lumotlarni qabul qilishadi. O'rta yoshdagilar bilan ishlashda oddiy grammatika, so'z boyligini kengaytirish va qisqa dialoglarni o'rgatish zarur. Bu yoshdagilar interaktiv mashg'ulotlar, ro'yxatlar va qisqa hikoyalar orqali tilni tez o'rganadilar. Kattaroq bolalar esa muloqotga yo'naltirilgan metodlarga, so'z boyligini boyitish va to'g'ri talaffuzni o'rgatishga ko'proq e'tibor qaratishadi. Film, kitoblar va boshqa vizual materiallar yordamida ularga tilni boyitish va fikrlarini ifodalashda yordam berish mumkin. Shu tariqa, har bir yosh guruhiga moslashgan metodlar orqali bolalarga ingliz tilini samarali va qiziqarli tarzda o'rgatish mumkin, bu esa ularning til o'rganishga bo'lgan qiziqishini oshiradi.

Kalit so'zlar: Ingliz tili, bolalar, yoshlarga mos metodlar, o'yinlar, qo'shiqlar, vizual materiallar, interaktiv usullar, grammatika, so'z boyligi, talaffuz, dialoglar, kichik yosh, o'rta yosh, katta yosh, muloqot, til o'rganish, o'rgatish metodikasi, qiziqarli mashg'ulotlar, psixologik xususiyatlar, kognitiv rivojlanish

Kirish

Hozirgi kunda til o'rganishga bo'lgan talab yanada oshmoqda. Zamon talabidan kelib chiqib til o'rganishda o'quvchining yoshi ahamiyatga ega emas. Hozirgi tadqiqotlar ushbu jarayonni erta yoshda boshlash samariliroq bo'lishini ko'rsatadi. Bizning yurtimizda ham ushbu masalaga qat'iy e'tibor qaratilgan, xorijiy tillarni o'qitishda xususan ingliz tilini o'qitishda dunyoning yetakchi

tashkilot va universitetlar hamkorligida yangicha yondashuv asosida dasturlar ishlab chiqilmoqda. Oxirgi 3 yilda bu jarayon maktabgacha ta'limda ayniqsa o'z rivojini topmoqda. Davlat qaramog'idagi hamda xususiy tarmoqdagi maktabgacha ta'lim muassasalarda ingliz tilini o'rgatish bo'yicha keng ko'lamli loyihalar amalga oshirilmoqda. Ushbu maqolada chet tillarini xususan, ingliz tilini bolalikni ilk yoshida o'qitishda ta'limiy o'yinlardan foydalanishning muhimligi va aynan turli o'yinlar orqali til ko'nikmalari oson o'zlashtirilishi yuzasidan fikrlar yoritilgan.

“Dunyoga kelgan yangi chaqaloq bolaning ruhini «top-toza paxtaga» o'xshatadi. Uning fikricha, bolaning «top-toza paxta» tarzidagi ruhiga nimalarni yozish mutlaqo katta odamlar ixtiyorlaridadir. Shuning uchun bolaning qanday odam bo'lib yetishishi, ya'ni unda qanday shaxsiy fazilatlarning tarkib topishi bola hayotdan oladigan tajribaga, o'zgaralar bilan muloqot jarayonida oladigan hayotiy tushuncha va tasavvurlariga bog'liqdir”, deb ta'kidlaydi Angaliyalik olim Djon Lokk.

Chet tilini o'qitish, O'rta maxsus va Oliy ta'lim dargohlarida, balki maktabgacha ta'lim muassasalarida ham ta'limning majburiy qismiga aylandi.

Hammamiz farzandimizni bilimli va zamonaviy inson qilib tarbiyalashni xohlaymiz. Yanikim o'zimiz amalga oshirolmagan ishlarni bolalarimizda ko'rishni istaymiz. Bolalarning xotirasi katta yoshdagi insonlarnikidan ancha yaxshi va mustahkamroq. Bolani yoshlik chog'idan boshlab chet tiliga bo'lgan qiziqishini oshirish, xato bo'lsada shu tilda gapirishga harakat qildirish kerak.

Maktabgacha yoshidagi bolalar til ko'nikmalarini rivojlantirish bosqichlari:
Ta'limni boshlashdan oldin siz ham farzandingiz kabi bu tilga qiziqish
Til o'rgatish uchun yaxshi kitob topish
Farzandingiz o'rganayotgan tilga aloqador ertak yoki multfilm tomosha qildirish va manosini tushuntirib berish.

Bolalar tez charchashadi shuning uchun mashg'ulot jarayoni 30- 40 minutdan oshmasligi

Dars jarayonida o'yin metodikasidan foydalanish. Mashg'ulot davomida bolani to'g'ri javobi uchun rag'batlantirib borish bolalar ham o'ynaydilar, ham rivojlanadilar, ham o'rganadilar . Plastilin bilan o'ynashda bolalar “mayda metorika” mahoratini rivojlantiradilar. Bolalar plastilinda shakllar yasaganda ko'z va qo'l faoliyati muvofiqlashadi hamda qo'l va barmoq mushaklari musthkamlanadi. Bu o'z navbatida yozuv mahoratini shakllantirishdan avvalgi

eng zarur bo'lgan ko'nikmalardir, chunki mustahkam mushaklar kuchi hamda "ko'z–qo'l muvofiqlashuvi" (зрительно-моторная координация), bolalarga yozuv vositalarini to'g'ri ushlab turish va ulardan oqilona foydalanishida yordam beradi. Shuningdek plastilin bilan o'ynash orqali bolalar predmetlarning rangi, shakli va tuzilishi kabi belgilarini ham o'rganadilar.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, bolalarning qiziqishlari ularning kundalik faoliyatlari va o'yinlari bilan bevosita bog'liq. Shuning uchun ilmiy yo'nalishni bolalarning kundalik ishlari va qiziqishlariga mos ravishda o'rgatish, pedagogning professionalligi va malakasiga bog'liq bo'ladi. Turli yoshdagi bolalarga ingliz tilini o'rgatishda har bir yosh guruhining ehtiyojlariga moslashgan usullar qo'llaniladi. Kichik yoshdagilar uchun o'yinlar, qo'shiqlar, rasm va interaktiv materiallar yordamida til o'rgatish samarali bo'ladi. Ular ko'proq vizual va eshitish orqali o'rganadilar, shuning uchun o'yinlarni, rasmi kartochkalarni va qo'shiqlarni qo'llash maqsadga muvofiq. O'rta yoshdagi bolalar bilan ishlashda ular allaqachon ba'zi asosiy tushunchalarni anglashi mumkin, shuning uchun ular bilan so'z boyligini kengaytirish, oddiy gaplar qurish va kichik dialoglarni o'rgatish foydali. Grammatika va to'g'ri talaffuzni o'rgatishda interaktiv metodlar, masalan, ro'yxatli mashg'ulotlar va qisqa hikoyalar yordam beradi. Katta yoshdagi bolalar esa ko'proq muloqotga asoslangan metodlarga e'tibor qaratishadi, shu bilan birga film va kitoblar orqali tilni boyitish mumkin. Ular o'z fikrlarini ifodalashda mustahkam va aniq gaplar qurishga intilishadi. Shu tarzda, har bir yosh guruhiga mos tarzda ingliz tilini o'rgatish usullari orqali bolalar tilni samarali va qiziqarli tarzda o'rganishlari mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Нм Сулейманова, Мм Бобожонова, Связь Номинативных Значений Слова С Пропозитивной Структурой Лингвистика И Методика: Междисциплинарный Подход, 141-144, 2020
2. GU Rustamova, Lingvistik Pragmatikaning Birliklari, Филологические науки 11, 0
3. НМ Сулейманова, ЖР Насруллаев, Номинативные особенности языковых единиц, Молодой ученый, 212-213, 2018
4. UY Kuziev, The issue of classification and description of complex structural compounds in uzbek language, Int J Eval & Res Educ 99 (4), 309-314, 2023.

5. НМ Сулейманова, АРЎ Идиев, Макрономинатив маъно ортида макропропозитив структура ҳақида, *Academic research in educational sciences* 2 (4), 798-802, 2021
6. M Saidova, UL Qo'ziyev, *Uslubiy qo 'llanma*, Namangan: Kamalak 127, 2017
7. Н. М Сулейманова, О Структурной Схеме Номинативного Значения, *Ученый XXI века*, 2016
8. U Qo'ziyev, *Tilda Soflik Masalasi, Ta'limda Turkiy Xalqlar Milliy Mentalitetini Mustahkamlashning Dolzarb ...*, 2022
9. Н Сулейманова, О номинативной функции предложения, *Иностранная филология: язык, литература, образование* 2 (4 (65)), 88-91, 2017
10. U Kuziev, SY Aslanova, *Dictionaries Compiled Based On Navoi's Works*, *Scientific Bulletin of Namangan State University* 1 (6), 319-326, 2019
11. НМ Сулейманова, ЖР Насруллаев, Some aspects of cognitive linguistics, including pragmatic factors, *Современные исследования и перспективные направления инновационного развития ...*, 2018
12. D Nu'Monova, U Qo'Ziyev, *Badiiy matnni lingvostatistik tomondan tahlil qilish*, *Oriental Art and Culture*, 119-121, 2020
13. НМ Сулейманова, ЖР Насруллаев, *Номинативные особенности языковых единиц*, *Молодой ученый*, 212-213, 2018
14. N Dedamirzayeva, U Kuziyev, *Teaching English to young learners through games*, *Oriental Art and Culture*, 86-88, 2020
15. Н Сулейманова, *Тил Белгиларининг Нутққа Кўчирилиши*.
16. Valieva, N. (2020). *King Tāṭawādām's land charter: state of the art and new perspectives*.
17. qizi To'yeva, M. S. (2022, November). *YANGI O 'ZBEKISTON ORIFA AYOLLARI VA G 'ARB AYOLLARINING JAMIYATDAGI MAVQEYI VA ULARNING HUQUQLARI*. In *INTERNATIONAL CONFERENCES* (Vol. 1, No. 2, pp. 74-81).
18. Valieva, N. (2023). *MS Parma, Biblioteca Palatina, Parm. 3852: a meeting point for a medieval Ethiopian king-usurper with modern pro-Italian actors*. *Manuscript and Text Cultures (MTC)*, 2(1).